

**BOLALARNI TARBIYALASHDA MILLIY URF - ODAT VA
AN'ANALARNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK XUSUSIYATI**

**FarDU Pedagogika yo‘nalishi 1-kurs talabasi
Najmiddinova Saodat Abduvohid qizi**

Annotatsiya: Ushbu maqolada, bolalarning pedagogik qobiliyatlari, pedagogik xususiyatlari haqida so'z borar ekan eng avvalo pedagogning o'zi qandey xususiyatlarga ega bo'lishi bayon qilinadi. Bolalarni tarbiyalashda tarbiyalovchi Pedagoglarning o'rni juda katta hisoblanadi, negaki bolani to'g'ri yo'lga boshlash psixologik muammolarini tushuna olib, bolani tarbiyalash oliy o'qituvchilarga xosdir. Bolalarga milliy bo'lgan urf - odatlarimizga o'rgatmoq mushkul ish hisoblansada, buni tushuntirib berishlari uchun oliy Pedagog katta o'rin tutadi. Tushunish va tushuntirib berishda O'qituvchilarning ham pedagogik psixologik xususiyatlari o'rganiladi.

Аннотация: В данной статье, говоря о педагогических способностях и педагогических характеристиках детей, в первую очередь описывается, какими характеристиками обладает сам педагог. Педагоги играют очень важную роль в воспитании детей, потому что для высоких учителей свойственно воспитывать ребенка, понимая психологические проблемы постановки ребенка на правильный путь. Научить детей нашим национальным традициям – непростая задача, но у старшего учителя есть прекрасное место, чтобы это объяснить. Педагогические психологические особенности учителей также изучаются в понимании и объяснении.

Abstract: In this article, while talking about children's pedagogical abilities and pedagogical characteristics, first of all, it is described what characteristics the pedagogue himself has. Educators play a very important role in the education of children, because it is characteristic of high teachers to educate a child by understanding the psychological problems of starting a child on the right path. It is a difficult task to teach children about our national traditions, but a high teacher has a great place to explain it. Pedagogical psychological characteristics of teachers are also studied in understanding and explaining.

“CONFERENCE OF NATURAL AND APPLIED SCIENCES IN SCIENTIFIC INNOVATIVE RESEARCH”

Issue 6. June 2024

Kalit so'zlar: pedagogika, psixologiya, urf - odat, an'ana, tarbiya, ijtimoiylashuv, shaxslararo munosabat, oila, shaxs, ijtimoiylashuv, milliy tarbiya, ajdodlarimiz merosi, oilaviy hayot, xulq-atvor, sharqona odob, qadriyat, madaniyat, ma'rifat.

Ключевые слова: педагогика, психология, обычай, традиция, воспитание, социализация, межличностные отношения, семья, личность, социализация, национальное воспитание, наследие наших предков, семейная жизнь, поведение, восточные нравы, ценности, культура, просвещение.

Key words: pedagogy, psychology, custom, tradition, education, socialization, interpersonal relations, family, personality, socialization, national education, heritage of our ancestors, family life, behavior, oriental manners, value, culture, enlightenment.

KIRISH

Bolalarni Tarbiyalashda Milliy Urf-Odat va An'analarning Pedagogik-Psixologik Xususiyatlari: Bolalarni tarbiyalash jarayonida milliy urf-odat va an'analar muhim o'rin tutadi. Har bir xalqning o'ziga xos tarixi, madaniyati va qadriyatlari mavjud bo'lib, ular tarbiya jarayoniga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Milliy urf-odat va an'analar bolalar uchun axloqiy me'yorlar, ijtimoiy munosabatlar va shaxsiy xulq-atvor qoidalarini o'rgatishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Ushbu maqolada milliy urf-odat va an'alarining pedagogik-psixologik xususiyatlari haqida batafsil to'xtalib o'tamiz.

Milliy Urf-Odat va An'analarning Ahamiyati.

1. Identifikatsiya: Bolalar milliy urf-odat va an'analar orqali o'zligini angelaydi, milliy madaniyatga oidligi hissini kuchaytiradi.
2. Axloqiy tarbiya: Urf-odatlar va an'analar orqali bolalarga halollik, mehnatkashlik, hurmat, kattalarga hurmat ko'rsatish kabi axloqiy qadriyatlar singdiriladi.
3. Ijtimoiylashuv: Milliy an'analar ijtimoiy me'yorlarni o'rgatadi, jamoada o'zini tutish qoidalarini o'rgatadi.
4. Ma'naviy rivojlanish: Bolalar urf-odatlar orqali ma'naviy boyliklar, estetik did va hayotiy maqsadlarni angelaydi.

Pedagogik-Psixologik Xususiyatlari:

Motivatsiya: Milliy urf-odatlar va an'analar bolalarda milliy iftixor va motivatsiyani shakllantiradi. Masalan, Navro'z bayrami bolalarni tabiatni sevish, yangilanish va mehnat qilishga rag'batlantiradi. An'anaviy urf-odatlar bolalar uchun namunaviy xulq-atvorni ko'rsatadi. Qahramonlik, jasorat, fidoyilik kabi qadriyatlar milliy qahramonlar va afsonalar orqali tarbiyalanadi.

Shaxsiy xulq-atvorni shakllantirish: Urf-odatlar orqali bolalar shaxsiy xulq-atvor me'yorlarini o'rganadi, mas'uliyat, o'zini tuta bilish va sabr-toqat kabi sifatlarni rivojlantiradi. An'anaviy tadbirlar va marosimlar bolalarni muloqot ko'nikmalariga o'rgatadi, jamoada bir-biriga hurmat ko'ratish, mehr-muhabbatni rivojlantiradi.

Milliy Urf-Odat va An'analarning Tarbiyada qo'llanishi:

Ta'lim muassasalarida qo'llash: Maktab va maktabgacha ta'lim muassasalarida milliy bayramlar va an'analarni nishonlash orqali bolalarni milliy qadriyatlarga oid bilimlar bilan tanishtirish.

Oilaviy tarbiya: Oila doirasida milliy urf-odat va an'analarni saqlab qolish va bolalarni ushbu qadriyatlar asosida tarbiyalash.

Madaniy tadbirlar: Milliy bayramlar, festivallar va tadbirlar orqali bolalarga milliy urf-odat va an'analarni amaliy tarzda o'rgatish.

Adabiyot va san'at: Bolalar adabiyoti va san'ati orqali milliy qadriyatlar va an'analarni targ'ib qilish, bolalar uchun qiziqarli va o'rgatuvchi hikoyalar, ertaklar va she'rlar yaratish.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI

Adabiyotlar tahliliga nazar tashlar ekanmiz, Buxoro davlat Universiteti talabasi Musinova Nozira Mirjadjanova talabasining "Oilada Bola Shaxsini Tarbiyalashda Milliy Qadriyatlarning Ta' siri va Ijtimoiy Psixologik Tavsifi" nomli maqolasida shularni keltirib o'tgan.

Tarixiy taraqqiyot bosqichlariga nazar tashlar ekanmiz, har bir jamiyat, davlat o'zining milliy qadriyatlarini rivojlantirmay hamda mustahkamlamay turib taraqqiy etmagan. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligida 2021-yil 19-yanvar kuni ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish, bu borada davlat va jamoat tashkilotlarining hamkorligini kuchaytirish masalalari bo'yicha o'tkazilgan videoselektor yig'ilishida: "Agar jamiyat hayotining tanasi iqtisodiyot bo'lsa, uning joni va ruhi ma'naviyatdir. Biz yangi O'zbekistonni barpo etishga qaror qilgan ekanmiz, ikkita mustahkam ustunga tayanamiz. Birinchisi — bozor tamoyillariga asoslangan kuchli iqtisodiyot. Ikkinchisi – ajdodlarimizning boy merosi va milliy qadriyatlarga asoslangan kuchli ma'naviyat", – deb e'tirof etadilar. Taniqli psixolog E.Goziev ta'kidlagandek: "O'zbek oilasida tarbiya moshiyati, mazmuni, tarbiyaning kundalik va istiqbol rejasi, bolalarga ta'sir o'tkazish vositalarini tanlash va ulardan foydalanish o'ziga xos xususiyatga ega, chunki uning asosida xalq an'analari yotadi. O'zbek xalqining etnopsixologik xususiyatlaridan unumli foydalanish - XXI

asrda yashash nasib etgan odamlarni barkamol shaxs sifatida tarkib toptirishda muhim rol o'ynaydi. Xuddi shu boisdan ham xalqimizning milliy ruhiyatidagi bunday urf-odatlar, an'analar, udumlar kelajak avlodga obida, meros tariqasida qoldirilishi muqaddas burchdir.

MUHOKAMA va natijalar

Bolalarni tarbiyalashda milliy urf-odat va an'analarning pedagogik-psixologik xususiyatlari jamiyatning madaniy merosi va qadriyatlarini avlodlarga yetkazishda muhim o'rin tutadi. Ushbu urf-odat va an'analar bolaning shaxsiyati, axloqiy-ruhiy rivojlanishi, ijtimoiy muhitga moslashuvi hamda milliy o'zlikni anglash jarayonlarida asosiy rol o'ynaydi.

Madaniy merosni saqlash va rivojlantirish: Milliy urf-odat va an'analar bolalarga ota-bobolarining hayoti, urf-odatlarini, qadriyatlarini va tarixini o'rgatish orqali madaniy merosni saqlashga xizmat qiladi. Bu, o'z navbatida, bolalarning milliy g'urur va vatanga sadoqat tuyg'ularini rivojlantiradi. Ko'pgina milliy urf-odatlar va an'analar axloqiy tarbiyani o'z ichiga oladi. Masalan, kattalarni hurmat qilish, mehnatsevarlik, halollik, mehr-oqibat kabi fazilatlar an'anaviy oilalarda avloddan-avlodga o'tib keladi va bolalarga ushbu qadriyatlar bolalikdan singdiriladi.

Oilaviy tarbiya: Milliy an'analarning aksariyati oilaviy tarbiya jarayonida namoyon bo'ladi. Oilada o'tkaziladigan bayramlar, marosimlar, va turli tadbirlar bolalarga ijtimoiy ko'nikmalarni o'rgatadi, oilaviy birdamlikni mustahkamlaydi va o'zaro hurmat tuyg'usini rivojlantiradi. Urf-odatlar jamoatchilikda bolalarni tarbiyalashda ham muhim ahamiyatga ega. Masalan, mahalla, qo'shnilar va keng jamoatchilik bilan munosabatlar o'rnatish, kattalardan o'rnak olish bolalar uchun ijtimoiylashuv jarayonini osonlashtiradi. Milliy urf-odat va an'analar bolalarning o'z milliy o'zligini anglashida katta rol o'ynaydi. Bu orqali bolalar o'zlarini milliy madaniyatning bir qismi sifatida his qilishadi va bu his-tuyg'u ularning kelgusidagi hayotida muhim asos bo'ladi.

Bolalarni tarbiyalashda milliy urf - odatlarni o'rni bunda bolaning tarbiyasi jihatdan ham vatanga bo'lgan muhabbatni oshirishga ham yordam beradi. Unda qadriyat meros tushunchalari paydo bo'ladi. Milliy urf odatlarni o'rganishdagi psixologik o'ziga xoslik va pedagogik metodlarni ahamiyati ham muhimdir.

Pedagogik metodlar: Milliy urf-odatlar va an'analardan foydalanish pedagogik metod sifatida ham ahamiyatlidir. Masalan, xalq o'yinlari, maqollar, matallar va dostonlar bolalarning ma'naviy va intellektual rivojlanishiga xizmat qiladi.

Psixologik o‘ziga xoslik: Milliy urf-odat va an‘analarning psixologik ta‘siri ham sezilarli. Bolalar o‘z xalqining urf-odatlari va qadriyatlarini o‘zlashtirib, o‘z-o‘ziga ishonch, ijobiy xulq-atvor va ijtimoiy moslashuvchanlik kabi psixologik xususiyatlarni rivojlantiradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, bolalarni tarbiyalashda milliy urf-odat va an‘analardan foydalanish pedagogik-psixologik jarayonning ajralmas qismi bo‘lib, bu nafaqat bolalarning ma‘naviy va axloqiy tarbiyasiga, balki ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga ham katta hissa qo‘shadi. Milliy urf-odat va an‘analar bolalar tarbiyasida muhim rol o‘ynaydi. Ular bolalarga axloqiy, ma‘naviy va ijtimoiy qadriyatlarni o‘rgatishda samarali vosita hisoblanadi. Milliy urf-odat va an‘analarni ta‘lim va tarbiya jarayoniga kengroq jalb etish orqali bolalarda milliy iftixor, ma‘naviy boylik va ijtimoiy xulq-atvor ko‘nikmalarini rivojlantirish mumkin. Shu tariqa, biz kelajak avlodni milliy qadriyatlarga sodiq, madaniy va ma‘naviy boy shaxslar sifatida tarbiyalaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. To‘raqulova I.X., Oilada bola tarbiyasining ma‘naviy asoslar.-T.:”Fan va texnologiya”, 2014.
2. J.Hasanboyev, M.Turopova, O.Hasanboyeva. —Ma‘naviy axloqiy tarbiya
3. E.Goziev- “Umumiy psixologiya”-1-kitob, T.Universitet 2002, 167 b.
4. O.Musurmonova, R.Qo‘chqorov, M.Qarshiboyev. —Milliy istiqlol g‘oyasi va ma‘naviyat asoslaril. 9-sinf darsligi. Toshkent. —Ma‘naviyatl, 2016.

**Research Science and
Innovation House**